

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60812200 - I.27
«19.08» 2025-yil

ASDIQLOAYMAN"
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
professor A.A. Elmurodov
«19.08» 2025-yil

**O'SIMLIKSHUNOSLIK
ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)
(sirtqi ta'lim shakli uchun)**

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60812200	- O'simlikshunoslik (yaylov cho'l o'simlikshunosligi)

Samarqand –2025 yil

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 2021-yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

N.Xalilov – SamDVMChBU, “O'simlikshunoslik va yem-hashak yetishtirish” kafedrası professori, qishloq xo'jalik fanlari doktori.

V.I.Ismoilov – SamDVMChBU, “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrası q.x.f.f.d. (PhD).

Taqrizchilar:

A.L.Sanaqulov – Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Biokimyo instituti O'simliklar fiziologiyasi va mikrobiologiyasi kafedrası professori, q.x.f.d.

I.Amonturdiyev – Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti “O'simlikshunoslik” kafedrası dotsenti, q.x.f.f.d. (PhD).

Fanning ishchi o'quv-dasturi (sillabusi) “O'simlikshunoslik va yem xashak yetishtirish” kafedrasining 2025-yil 26.08 dagi № 2 - son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

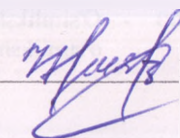
Kafedra mudiri:

N.Xalilov

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) “Chorvachilik va texnologiyalar” fakulteti kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2025-yil 27.08 № 1 - sonli bayonnoma).

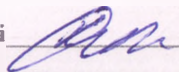
Fakultet kengashi raisi

B.Nuriddinov

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Sh.X.Qurbanov

10. Atabayeva H.N., Xudoyqulov J.B., I. A.Israilov., B.M.Azizov.Yem-xashak yetishtirish fanidan o'quv qo'llanma.Toshkent, 2013.-162 bet

11. Wintizburger W., Toderich K. N., Mardonov B. K., Mahmudov MM. Rongelands of the orid and semi-orid sones in Uzbekistan. Franse, Paris. Copyright. 2013. P 547

Axborot manbalari

12. www.zivonet.uz

13. www.lex.uz

14. www.agro.uz

IX. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;

Ijodiy fikrlar olish;

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish,

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturi o'zlashtirmaganlik;

Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

30	Yer noki va batat sistematikasi va morfologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
31	Ildizmevaning anatomik tuzilishi. Qand lavlagi sistematikasi va morfologiyasi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
32	Poliz ekinlari guruhleri. Qovun va tarvuz turlari va morfologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
33	Moyli ekinlar guruhleri. Kungaboqar sistematikasi va morfologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
34	Maxsar va kunjut-sistematikasi, morfologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	2
Jami:			200

VIII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Ataboyeva H.N., Xudoyqulov J.B. "O'simlikshunoslik" Darslik Toshkent. Fan va texnologiyalar, 2018. – 407 bet.
2. Xalilov N.va boshqalar "O'simlikshunoslik" O'quv qo'llanma. Toshkent 2024, -224 bet.
3. Oripov R., Sanakulov A.L., Bo'riev A.A., Boltaev S.M. "Paxtachilik" Darslik. Toshkent 2023, -286 bet.
4. С.С.Михалев, Н.Н.Лазарев "Кормопроизводство" Учебное пособие Москва ИНФРА-М 2015, - 286ст.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 bet.
6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
9. Xalilov N., Bobomirzayev P. Bug'doy, Monografiya. Samarqand. 2011. – 298 bet.

Fan Sillabusi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: O'1808

Fan nomi: O'simlikshunoslik

Semestr/yil: 9,10-semestr/2025-2026 o'quv yili

Kafedra: O'simlikshunoslik va yem xashak yetishtirish

Soatlar/kreditlar: 8,0 ECTS (40 auditoriya soati, 200 soat mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'ulotlari	Mustaqil ta'lim	Jami
14	20	6	200	240

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: O'simlikshunoslik va yem xashak yetishtirish

Instruktor to'g'risida ma'lumot:

Katta o'qituvchi., PhD V.Ismoilov

Kafedra joylashgan joyi: SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 514-xona

Telefon: +99890-99890-472-71-50 ish telefoni; mobil: +99890-472-71-50

E.mail.7257150@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad – Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda dala ekinlarini kam mablag' sarflab yuqori hosil yetishtira oladigan va boshqara oladigan yuqori malakali mutaxassisni shakllantirish, hamda dalachilikda fan yutuqlari va ilg'orlar tajribasini qo'llashni o'rgatishdan iboratdir.

II. Fanning vazifasi – dala ekinlarining biologiyasini shakllanish sharoitini, kelib chiqish markazlarini, ekinlarni fotosintetik faoliyatini; ekinlarni o'sish va rivojlanishini boshqarishi haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- dala ekinlarining biologiyasini shakllanish sharoitini, kelib chiqish markazlarini, ekinlarni fotosintetik faoliyatini; ekinlarni o'sish va rivojlanishini boshqarishi haqida bilimga ega bo'lishlari kerak; Dala ekinlarini rivojlanish bosqichlari bo'yicha fenologik holatiga baho bera olishi, *haqida tasavvurga ega bo'lishi*;

- rivojlanishi bo'yicha ekinlarni holatiga baho berish, fotosintetik faoliyatini aniqlash; urug'larni sifatini aniqlash; ekinlarni rivojlanishini boshqarish, muayyan sharoitga dala ekinlarining hosilini rejalashtirish; ekinlar bo'yicha yetishtirish

texnologiyasining elementlarini to'g'ri tanlab berish ko'nikmalarga *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*;

- Fanining respublikadagi ahvoli, istiqbollari don va dukkali ekinlarni ozuqa uchun yetishtirish texnologiyasi fanining maqsadi va vazifalari. don va dukkali ekinlarining tarqalishi, ekin maydoni, hosildorligi. don va dukkali ekinlarining guruhlariga bo'linishi. Don va dukkali ekinlarning ahamiyati, olinadigan mahsulot turlari. Ularni yetishtirish texnologiyasini o'tkazish *malakasiga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, o'simlikshunoslik bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimni baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"O'simlikshunoslik" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "O'simlikshunoslik" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
No	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. O'simlikshunoslik fanining maqsad va vazifasi			
1.1	O'simlikshunoslik fanining maqsad va vazifasi, dala ekinlarining umumiy tavsifi, guruhlar va kelib chiqish markazlari. Ilg'or o'simlikshunoslik.	1.1.1. Kirish qismida o'rganiladigan asosiy masalalar. 1.1.2. O'zbekistonda o'simlikshunoslik fanining rivojlanishi 1.1.3. Dala ekinlarini ishlab chiqarish 1.1.4. Ekinlarni Botanik, biologik guruhlash	2
1.2	Donli ekinlar. O'simliklarni	1.2.1. Aralash va qushib ekilgan	2

14	Sholi yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
15	O'zbekistonda tumanlashtirilgan sholi navlarining xo'jalik biologik tavsifi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
16	No'xat yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
17	Ko'kno'xat yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
18	O'zbekistonda tumanlashtirilgan no'xat va ko'kno'xat navlarining xo'jalik biologik tavsifi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
19	Soya yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
20	Loviya va mosh yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
21	Yasmiq va burchoq yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
22	No'xat yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
23	Dukkakli va qo'ng'irboshli yem-xashak o'tlarning tavsifi. Bada sistematikasi va morfologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
24	Tugunakmevaning anatomik tuzilishi. Kartoshka sistematikasi va morfologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
25	Yer noki va batat sistematikasi va morfologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
26	Yasmiq va burchoq yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
27	No'xat yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
28	Dukkakli va qo'ng'irboshli yem-xashak o'tlarning tavsifi. Bada sistematikasi va morfologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
29	Tugunakmevaning anatomik tuzilishi. Kartoshka sistematikasi va morfologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6

16. Poliz ekinlari guruhlari. Qovun va tarvuz turlari va morfologiyasi
 17. Moyli ekinlar guruhlari. Kungaboqar sistematikasi va morfologiyasi
 18. Maxsar va kunjut-sistematikasi, morfologiyasi
 19. Yer yong'oq, kanakunjut sistematikasi va morfologiyasi

VII. "O'simlikshunoslik" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1	Donli ekinlarning umumiy tavsifi	Taqdimot tayyorlab individual topshirish	6
2	Bug'doy yetishtirish texnologiyasi	Taqdimot tayyorlab individual topshirish	6
3	O'zbekistonda tumanlashtirilgan bug'doy navlarining xo'jalik biologik tavsifi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
4	Javdar va tritikale yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
5	Makkajo'xori yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
6	O'zbekistonda tumanlashtirilgan makkajo'xori navlarining xo'jalik biologik tavsifi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
7	Marjumak yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
8	Suli yetishtirish texnologiyasi	Taqdimot tayyorlab individual topshirish	6
9	Arpa yetishtirish texnologiyasi	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
10	O'zbekistonda tumanlashtirilgan arpa navlarining xo'jalik biologik tavsifi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
11	Tariq yetishtirish texnologiyasi	Taqdimot tayyorlab individual topshirish	6
12	Oqjo'xori yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
13	O'zbekistonda tumanlashtirilgan oqjo'xori navlarining xo'jalik biologik tavsifi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6

	yetishtirish va boshqarish. Bug'doy biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.	ekinzorlarda o'simliklar mutanosibligi 1.2.2. Donli ekinlarning umumiy tavsifi 1.2.3. Kuzgi va bahorgi bug'doy xalq xo'jaligida ahamiyati	
1.3	Arpa biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.	1.3.1. Arpani xalq xo'jaligida ahamiyati 1.3.2. Botanik va biologik xususiyatlari 1.3.3. Yetishtirish texnologiyasi	2
1.4.	Makkajo'xori biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.	1.4.1. Makkajo'xori xalq xo'jaligida ahamiyati 1.4.2. Botanik va biologik xususiyatlari 1.4.3. Yetishtirish texnologiyasi	2
2-modul. Don-dukkakli ekinlarning ahamiyati.			
2.1	Don-dukkakli ekinlarning ahamiyati. O'simliklarni bargi va tuzilishiga ko'ra tasniflashi. No'xat biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi	2.1.1. Dukkakli don ekinlarning vakillari 2.1.2. Dukkakli don ekinlarning biologik va botanikasi 2.1.3. Yetishtirish texnologiyasi	2
3-modul. Tugunakmevali ekinlar.			
3.1	Tugunakmevali ekinlar. Sabzavot ekinlarini yetishtirish texnologiyasi. Tugunakmevali ekinlarning ahamiyati. Kartoshka-biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi	3.1.1. Tugunakmevali ekinlarning vakillari 3.1.2. Botanik va biologik xususiyatlari 3.1.3. Yetishtirish texnologiyasi	2
4-modul. Ildizmevalilar			
4.1	Ildizmevali ekinlar. Sabzavot ekinlarini yetishtirish texnologiyasi. Ildizmevali ekinlarning ahamiyati. Qand lavlagi - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi	4.1.1. Ildizmevali ekinlarning vakillari 4.1.2. Botanik va biologik xususiyatlari 4.1.3. Yetishtirish texnologiyasi	2
Jami:			14

5.2. "O'simlikshunoslik" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Donli ekinlarning guruhlari	1.1. Donli ekinlarning morfologik	2

	va ulami bir-biridan farq qiluvchi belgilari.	belgilari 1.2. Donli ekinlarning farqlovchi belgilari	
2.	Bug'doy morfologiyasi va turlari	2.1. Bug'doy turlari 2.2. Yumshoq va qattiq bug'doy tur xillarini aniqlash 2.3. Kuzgi yumshoq bug'doyni navlari tavsifi	2
3.	Arpa sistematikasi, morfologiyasi	3.1. Arpa turlari 3.2. Arpa tur xillarini aniqlash 3.3. Kuzgi arpani navlari tavsifi	2
4.	Suli sistematikasi, morfologiyasi	4.1. Suli turlari 4.2. Suli kenja tur aniqlash 4.3. Suli navlari tavsifi	2
5.	Makkajo'xori kenja turlari, morfologiyasi	5.1. Makkajo'xori turlari 5.2. Suli kenja tur aniqlash 5.3. Makkajo'xori navlari tavsifi	2
6.	Don-dukkakli ekinlarning umumiy morfologik xususiyati	6.1. Dukkakli don ekinlarning vakillari 6.2. Dukkakli don ekinlarning turlari 6.3. Makkajo'xori navlari tavsifi	2
7.	No'xat sistematikasi va morfologiyasi	7.1. No'xat morfologiyasi 7.2. No'xat turlari 7.3. No'xat navlari tavsifi	2
8.	Soya sistematikasi va morfologiyasi	8.1. Soya morfologiyasi 8.2. Soya turlari 8.3. Soya navlari tavsifi	2
9	Kartoshka sistematikasi va morfologiyasi	9.1. Kartoshka turlari va navlarini o'rganish 9.2. Kartoshka tuganagini o'rganish 9.3. Kartoshka morfologiyasini o'rganish	2
10	Qand lavlagi ildizmevasining tuzilishini o'rganish	10.1. Ildizmevaning tashqi tuzilishini o'rganish 10.2. Qand lavlagining ildizmevasini kimyoviy tarkibini aniqlash. 10.3. Qand lavlagi morfologiyasi	2
Jami:			20

5.3. "O'simlikshunoslik" fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Laboratoriya mashg'ulotlari:			
No	mavzulari	rejasi	soat
1.	Birinchi guruh donli ekinlarning urug' unuvchanligini aniqlash	1.1. Bug'doy unuvchanligini aniqlash 1.2. Javdar urug'larini unuvchanligini aniqlash	2
2.	Ikkinchi guruh donli ekinlarning urug' unuvchanligini aniqlash	2.1. Makkajo'xori unuvchanligini aniqlash 2.2. jo'xori - va sholi urug'larini unuvchanligini aniqlash	2
3.	Dukkakli don ekinlarini urug' unuvchanligini aniqlash	3.1. No'xat va loviyani unuvchanligini aniqlash 3.2. Urug' namligi va usish kuchini aniqlash	2
Jami:			6

VI. "O'simlikshunoslik" fani bo'yicha rejalashtirilgan talabalar kurs ishi mavzularining kalendar tematik rejasi

Kurs ishi mavzulari:

1. O'zbekistonda tumanlashtirilgan oqjo'xori navlarining xo'jalik biologik tavsifi.
2. Sholi yetishtirish texnologiyasi
3. O'zbekistonda tumanlashtirilgan sholi navlarining xo'jalik biologik tavsifi.
4. No'xat yetishtirish texnologiyasi
5. Ko'kno'xat yetishtirish texnologiyasi
6. O'zbekistonda tumanlashtirilgan no'xat va ko'kno'xat navlarining xo'jalik biologik tavsifi.
7. Soya yetishtirish texnologiyasi
8. Loviya va mosh yetishtirish texnologiyasi
9. Yasmiq va burchoq yetishtirish texnologiyasi
10. No'xat yetishtirish texnologiyasi
11. Dukkakli va qo'ng'irboshli yem-xashak o'tlarning tavsifi.
12. Beda sistematikasi va morfologiyasi
13. Tugunakmevaning anatomik tuzilishi. Kartoshka sistematikasi va morfologiyasi.
14. Yer noki va batat sistematikasi va morfologiyasi
15. Ildizmevaning anatomik tuzilishi. Qand lavlagi sistematikasi va morfologiyasi.